

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Факультет педагогічний

Кафедра педагогіки та психології

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
АНАТОМІЯ ТА ФІЗІОЛОГІЯ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ
ТА ПСИХОФІЗІОЛОГІЯ**

Ступінь бакалавра

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

спеціальність 053 Психологія
освітня програма Психологія

Миколаїв 2022-23

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Литвиненко І.С., к.психол.н., доцент кафедри педагогіки та психології.

Програму схвалено на засіданні кафедри психології
Протокол від 27 серпня 2022 року № 1

Завідувач кафедри психології М.С. (Султанова Н.В.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією факультету педагогіки та психології:

Протокол від «26» серпня 2022 року № 1
Голова навчально-методичної комісії _____

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету

Протокол від «__» _____ 2022 року №
Голова навчально-методичної комісії університету _____

ВСТУП

Програму вивчення нормативної навчальної дисципліни «**Анатомія та фізіологія**» складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 053 Психологія.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: теорія та практика анатомії, еволюції нервової системи та психофізіології людини, особливості будови та функціонування центральної нервової системи людини.

Міждисциплінарні зв'язки: загальна психологія та історія психології, практикум з загальної психології, вікова та педагогічна психологія, експериментальна та диференціальна психологія, психодіагностика та візуальна психодіагностика, патопсихологія.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин / 5 кредитів ECTS.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Мета курсу «Анатомія, еволюція нервової системи та психофізіологія»: знайомство студентів-психологів із теоретичними основами анатомії нервової системи та психофізіології, формування системних знань про нейропсихофізіологічні основи психічних функцій.

1.2. Завдання курсу:

- **методичні:** на основі системного підходу та доцільного застосування розмаїття традиційних та інноваційних методів і прийомів викласти основні теоретичні та методологічні особливості анатомії нервової системи та психофізіології;

- **пізнавальні:** посилити пізнавальний інтерес до вивчення змісту навчальної дисципліни; формувати науковий світогляд, уявлення про сучасний стан розвитку еволюції нервової системи людини, анатомії та психофізіології;

- **практичні:** ознайомити студентів із сучасними методами та методиками дослідження психофізіологічних функцій, вчити застосовувати їх на практиці;

- **розвиваючі:** стимулювати ініціативність, аналітичні, комунікативні, творчі здібності студентів-психологів; розвивати словесно-логічну пам'ять, увагу до деталей, професійне мислення;

- **виховні:** укріплювати позитивну учбову мотивацію, впевненість у собі; прививати толерантність, тактовність, відповідальність, самостійність.

1.3. У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими компетентностями:

I. Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та

характеризуються комплексністю і невизначеністю умов (в контексті анатомії та фізіології людини).

II. Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 8. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 9. Здатність працювати в команді.

ЗК 10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

III. Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК 1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК 2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК 3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК 4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК 5. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК 6. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту.

СК 7. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК 8. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні

знати:

- фундаментальні положення і прикладні аспекти анатомії та психофізіології;

- загальну структуру нервової системи, особливості будови та функціонування відділів центральної та периферичної нервової системи;

- основи взаємодії та координації регуляторних механізмів і систем;
- психофізіологічні основи індивідуальних відмінностей;
- сучасне визначення психофізіологічних процесів і станів;
- психофізіологічне забезпечення діяльності: основи психічного і фізичного здоров'я;

вміти:

- формувати комплекс психодіагностичних процедур з метою оцінки особистісних якостей, психічних станів і процесів;
- визначати особливості психофізичного розвитку людини;
- визначати особливості когнітивної сфери;
- діагностувати індивідуально-типологічні властивості;
- використовувати психофізіологічні методи для діагностики емоційних станів;
- визначати рівень фізичної і розумової працездатності.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Кредит 1. Анатомія нервової системи

Тема 1. Загальні уявлення про анатомію та еволюцію нервової системи

Тема 2. Центральна нервова система: структура, основні функції

Тема 3. Будова і рефлекси спинного мозку, провідні шляхи

Тема 4. Будова головного мозку, його функції

Кредит 2. Загальний план будови та властивості нервової системи

Тема 5. Будова і функції нейрона

Тема 6. Структура та функції нервових волокон

Тема 7. Властивості нервової системи

Тема 8. Особливості діяльності нервових центрів

Тема 9. Поняття про рефлекс. Схема рефлекторної дуги

Кредит 3. Онтогенез та еволюція нервової системи людини

Тема 10. Пренатальний період онтогенезу нервової системи

Тема 11. Постнатальний період онтогенезу нервової системи

Тема 12. Загальний філогенез нервової системи

Кредит 4. Основи психофізіології. Функціональні стани

Тема 13. Загальні поняття фізіології нервової діяльності

Тема 14. Методологічні проблеми психофізіології.

Тема 15. Методи психофізіологічних досліджень

Тема 16. Психофізіологія функціональних станів

Кредит 5. Психофізіологічна характеристика нервової діяльності

Тема 17. Психофізіологія сенсорних процесів

Тема 18. Психофізіологія пізнавальних процесів

Тема 19. Психофізіологія емоцій і сну

Тема 20. Психофізіологія діяльності

3. Рекомендована література

Базова:

1. Анатомія людини: підручник: у 3 т. / А.С. Головацький, В.Г.Черкасов, М.Р. Сапін та ін. – Вид. 3, доопрацьоване. – Вінниця: Нова книга, 2014.
2. Анатомія та еволюція нервової системи: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / О. Д. Боярчук. – Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2014. – 395 с.
3. Власов Г.В. Психофізіологія: курс лекцій / Г.В. Власов. – Миколаїв: Іліон, 2015. – 174 с.
4. Грицюк І. М. Психофізіологія: навч. посіб. для студентів ВНЗ / І.М. Грицюк. – Луцьк: Вежа-Друк, 2017. – 331 с.
5. Кузів О.Є. Психофізіологія: курс лекцій / О.Є. Кузів. – Тернопіль: вид-во ТНТУ ім. І. Пулюя, 2017. – 194 с.

Допоміжна:

1. Кокун О.М. Оптимізація адаптаційних можливостей людини: психофізіологічний аспект забезпечення діяльності: Монографія / О.М. Кокун. – К.: Мілениум, 2004. – 265 с.
2. Кокун О.М. Психофізіологія. Навчальний посібник / О.М. Кокун – К.: Центр навчальної літе: ратури, 2006. – 184 с.
3. Корольчук М.С. Психофізіологія діяльності: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / М.С. Корольчук. – К.: Ельга, Піка-Центр, 2003. – 100 с.
4. Крушельницька Я.В. Фізіологія і психологія праці / Я.В. Крушельницька. – К.: КНЕУ, 2002. – 182 с.
5. Майдіков Ю.Л. Нервова система і психічна діяльність людини. Навч. посібник / Ю.Л. Майдіков, С.І. Корсун. – К., 2007. – 280 с.
6. Малхазов О.Р. Психологія та психофізіологія управління руховою діяльністю / О.Р. Малхазов. – К.: Євролінія, 2002. – 320 с.
7. Маруненко І. І. Психофізіологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / І. М. Маруненко. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2010. – 407 с.
8. Неттер Ф. Атлас анатомії людини / Френк Неттер [пер. з англ. А.А. Цегельський]. – Львів: Наутілус, 2004 – 529 с.
9. Філіппов М.М. Психофізіологія людини: Навч посіб. / М.М. Філіппов. – К: МАУП, 2003. – 136 с.

10. Черкасов В.Г., Гумінський Ю.Й., Черкасов Е.В., Школьніков В.С. Історія анатомія (хронологія розвитку та видатні анатоми). – Луганськ: ТОВ «Віртуальна реальність», 2012. – 148 с.

11. Черкасов В.Г., Хмара Т.В., Макар Б.Г., Проняев Д.В. Анатомія людини. – Чернівці: Мед.університет. 2012. – 462 с.

Інформаційні ресурси

1. Пошукова система Національної бібліотеки імені В.І.Вернадського - <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Наукова періодика України - <http://www.nbuv.gov.ua/portal/>

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: іспит.

5. Засоби діагностики успішності навчання: опитування, практичні завдання, самостійна робота, контрольна робота, індивідуальне навчально-дослідне завдання, банк тестових питань для підсумкової перевірки знань.